

S A F R A N B O L U

Tabii Durum:

Zonguldak iline bağılı bir ilçe merkezidir. Karadeniz kıyılarından 60, yollar üzerinde 80 m. içeride kıyılarından içerilere doğru birbiri ardında yükselen sıra dağların gerisinde dik yamaçlı bir vadi içinde sıkışmış tarihi bir kasabadır.

Çevresinde ormanlık dağlar yükselir. Bunlardan en yakın olan kuzeybatı yönündeki in yakası (Panayırtepe) eteklerine doğru gidildikçe zaman zaman bol sulu yemişlik sayfiye bağlarından geçilir.

Safranbolu'nun denizden yüksekliği ortalama 300 ilâ 350, bağlar semtinin ise 550-600 M. arasında değişir.

Sınırları:

Doğuda Araç ilçesi, batıda Karabük, kuzeyde Ulus, kuzeydoğuda Eflani, güneyde Çankırı ilinin ovacık, güneybatıda Karabük ilçesi ile çevrilmiştir.

Yüzölçümü:

Genel olarak 333 Km² dir. Sadece merkez ilçesinin 7.1 Km²

Bağları :

Kuzeyi üzeri ormanlarla kaplı Sarı Çiçek dağı ile çevrili olup Kırık, Demirogluk, Kurtgerisi bu dağın kısımlarını teşkil ederler. Bunlardan başka İsrail yaylası bitişinde Alaçamlık, bahçe armut vebunun yakınında Örenler yakası, Kuru doruk, Göl yaylası, İnyakası ile birleşerek kazanın kuzey sınırını çizen en yüksek yeridir. Sarı çiçek ve Demirogluk 1500, öbürleri ise 800-1200 arasında değişir.

Güneybatıdan doğuya doğru uzanan Kuzyaka sıra dağları uzanır. Bu sıra dağların yüksekliği 850 M. kadardır.

Akarsuları:

Araç hududundan çıkarak Safranbolu'nun topraklarına doğudan batıya kat eden araç çayı, Hızan mevkiinde çıkan ve kuzeyden güneye doğru akarken kasabadan geçerek Araç çayına karışan Hızan suyu,

Kuzey batıda Mağara denilen yerden çıkarak batıda Karabük kazası ile sınır teşkil ederek Bostanbükü'nde Araç çayına karışan Mağara suyu, doğuda Konarı köyünün kuzeyinden gelen su ile Kirpe deresinden gelen su çevrik denilen yerde birleşerek Araç çayına karışır. Güneyde Çankırı ilinin Ovacık ilçesi ile Safranbolu arasında sınır çizerek Karabük'te Araç çayına karışan S o ğ a n l ı Suyu kazanın önemli akarsularıdır. Araç çayı Karabük'ü geçtikten sonra Filyos çayı adını alarak Karadenize dökülür.

Bu akarsulardan başka Konarı köyünde kaynağını Kepez denilen yerden aldığı söylenen üç adet bol sulu gölçük vardır. Bu göllerden Yörük, Konarı ve Sat köyleri sebzeçilik alanında faydalanırlar. Ayrıca Konarı köyünün içme suyu da bu göllerin birinden sağlanır.

S i y a s i T a r i h l e r i :

Etiler Miladdan 800 yıl önce batıdan gelen akınların etkisi ile parçalanmış ve "nadolu" da Firikya, Lidya, Gadya gibi bir takım küçük krallıklar meydana gelmiştir. Bu sırada Kastomonu ve havalisinde de Paflagonya adını taşıyan bir küçük krallık kurulmuştur..... Safranbolu'da bu krallık içindedir. Paflagonyalılar cenkçi bir kavim idiler. Ata binmekte ve savaşmakta ta çok mahir idiler. Süvarilerin başlarında çelik (Amas) miğfer denilen başlıklar, ayaklarına da çizme giyerlerdi. Ufak bir kalkan kullanırlardı. Ok atarlardı. Paflagonyanın ilk merkezi Karadeniz kıyısında Amasra şehri idi. Diğer şehirleri: Başlıcaları Çankırı ve Sinop idi.

Bu bölge Miladın 7 yüzyılında önce Trakya taraflarından gelen (Kimri) ve (Traklar) in akınlarına maruz kaldılar. Bunlardan başka İskit Türkleri de buralara akınlar yapmışlardır. Kimriler bu bölgeyi kasıp kavurmuşlar doğuda Kapadokyalılara güneyde frikyalılar üzerine akınlar yaparak bilhassa Frikyalıları hakimiyetleri altına almışlardır. Daha güneyde Likyalılarla savaşan Kimrileri yenmiş ve perişan etmiştir. (M.Ö. 6609)

Bundan sonra Kimrilerin başına geçen Toktamış Lidya üzerine yürüyerek Giges'i öldürmüş, Lidyanın baş şehri (Sard) ı ele geçirmiştir. Toktamışın ölümünden sonra Kimriler dağıldılar. Lidyalıların başına geçen Krezüs yeniden Paflagonya'yı, Kapadokya'yı ve çevresini egemenliği altına (M.Ö. 560) .... Bu da çok etmedi.

İran hükümdarı Keyhusrev ile yapılan savaş sonunda Krezüs yenildi ve perişan oldu bütün ülkesi İranlıların eline geçti. Bu sıralarda Paflagonya arazisi bir taraftan İranlılar diğer taraftan da Yunanlıların akınlarına maruz kaldı.

Büyük İskender orduları bütün Anadolu'yu Egemenliği altına almış isede Paflagonya'yı tam olarak ele geçirememiştir. Çünkü ordularının büyük bir kısmını İran üzerine sevk etmiş bulunuyordu. Büyük İskender ölünce kumandanları birbirine düşmüş bu sayede Paflagonyalı'lar rahat bir nefes alabilmişlerdir. (M.Ö. 330)

P A F L A G O N Y A Hükümdarları:

Büyük İskenderin ölümünden sonra Anadolu'da teşekkül eden küçük krallıklar zamanında Paflagonya'da egemenlik bir devlet teşekkül etmiştir. En meşhur hükümdarı (Morzes) dir. M.Ö. 179..... Paflagonyalıların başına geçen Morzes ülkesini saldırılara karşı koruyacak bir hale getirmiştir. Daha sonra Milattan önce 131 da başa geçen birinci Pilman ve II Pilman Paflagonya'da refahı sağlamışlardır. Bu sıralarda Ferikyalılar ve Kpadokyalılarla bir çok savaşlar yapmışlardır. (M.Ö. 121-113) Fakat bu tarihlerde Anadolu'yu istila eden Roma kuvvetleri diğer küçük krallıklar gibi bunları hakimiyeti altına almak istemişlerse de Karadeniz sahillerinde gelişmekte olan Pont kralı Mihridat daha önce davranarak bu bölgeyi ele geçirmiştir. Mihridatın bu hali Roma'lıları kızdırmış üzerine gönderilen büyük bir Roma ordusu Mihridatı yenmiş bütün Pont ülkelerini ve Paflagonya'yı Roma hakimiyeti altına almıştır. Romalılar bu ülkeyi yağma ederek halkınıda pazarlarda yok pahasına satmışlardır. Bu sırada Kilkyada büyük bir isyan olmuş Roma orduları isyanı bastırmak için bu bölgeden çekilince Mihridat tekrar kendini topluyarak Krallığını kurmuş isede hükmünü icra edememiştir. Bütün bu olaylardan sonra batıda Bursa civarında yerleşen Bitinya'lılar Paflagonya'lıların üzerine yürüyerek bu verimli bölgeyi ele geçirmişlerdir.

Bu sırada Paflagonya ve Bitinya'yı elinde bulunduran Nikonun oğlu II Pılman'ın ölümü üzerine bütün bu ülkeler Roma'lıların eline geçmiştir. M.Ö 63.

ROMA HAKİMİYETİ

Romalılar bu ülkede diğer ülkelere nazaran daha sakin bir hayat yaşamışlardır. Bir çok çeşitli tarihsel eserler meydana getirmişlerdir. Bu eserlerden yapılan Kastamonu eski eserler müzesi görülmeye değer. Bu eserler arasında en çok yılan, insan, geyik heykelleri müşahade edilmektedir. Roma idare teşkilatına göre : Paflagonya Pont eyaletine bağlı idi. Merkezi Çankırı şehri olarak seçilmişti. Uzun bir zaman bir Roma eyaleti olarak kalmıştı. Roma'lılarınikiye ayrılmasından sonra Kostantiye adı ile anılan Doğu Roma Ülkeleri içinde kalmıştır. Bizanslılar devrinde Safranbolu T.H.OTOROPOLİ namı ile anılırdı.

SELÇUKLULAR DEVRİ :

Selçuklular devleti Anadolu'yu istilaya başladıkları zaman bunların uç beyi olarak anadoluya gelen Hüsamettin Çoban bey Kastamonu ve havalisinde, oğullarıda merkezleri şimdiki Eflanınin bulunduğu havaliye yerleşmişlerdir. Bunlardan Şemseddin Demircandarın ölümünden sonra oğlu Süleyman paşa Eflanide tımarlı sipahi iken bir gece başına topladığı kuvvetlerle Kastamonu üzerine hucüm ederek Çoban oğullarından Mahmut beyi öldürdü. Safranbolu ve Kastamonu kalelerini zaptetti. Oğlu Ali beye Safranbolu'ya bey yaptı.

CANDAROĞULLARI DEVRİ:

Selçuk devletinin son zamanlarında zafa uğraması sonucunda Kuzey Anadoluda İlhanilerin yardımı ile Candar oğullarından Süleyman paşa I Sinop Safranbolu, Çankırı çevresini ele geçirmiştir. Fakat kötürüm Beyazıt bey adındaki Candarlı oğullarınının arasındaki geçimsizlik dolayısıyla bu devlet Sinop, Kastamonu, Çankırı şubelerine ayrılmış. Safranbolu'da Kastamonu sınırı içerisinde kalmıştır. Kötürüm Beyazıtın oğlu olan Süleyman paşa I mülk meselesinden kardeşi İskender beyi öldürerek Osmanlılara sığınmış bunun üzerine Osmanlı beyi Sultan Murat Süleyman beye yardımda bulunmuştur.

OSMAN OĞULLARI DEVRİ :

Selçuklular devletinin yıkılması üzerine Anadolu'da teşekkül eden Tevaifi mülk devletlerini birer birer hakimiyeti altına almağa çalışan Osmanlı hükümdarlarının bu hareketlerinden kuşkulanan Süleyman paşa Yıldırım Beyazıt aleyhine Tokat'taki kadı Burhannettin ile birlikte Karaman oğullarına yardım ettiler. Buna son derece gücenen Yıldırım Beyazıt bu ülkeler üzerine ordularını sevk ederek Candar oğlu İsmail beyi öldürttü. Kastamonu ve havalisi ile Safranbolu'yu Osmanlı ülkesine kattı. (1359.)

TARİHSEL ESERLER:

Milattan önceki devirlerde Paflagonya ve çevresinde yaşayan insanların bıraktıkları en önemli eserler, kaya mezarlarıdır. Bunlara en ziyade bu bölgeyi içine alan Taşköprü, Boyabat, Kastamonu, Küre, Azdavay ve Safranbolu çevresinde raslamak mümkündür.

Safranbolu'nun hacılar obası köyünde ve Himmet oğlu mahallesinde 10 M. yüksekliğinde İnkaya mezarları Milattan önce III yüz yılda yapılmış olup en önemlileridir. Bu mezarların Paflagonyalılara ait olduğu kuvvetle muhtemeldir. Bundan başka Sarıyan, Tütünlük, Ilbarıta Yukarıkaya, Üzümlü, İncirli, Gölpinarı, Çavuşlar köyünde İnkaya Akveren köyünde Ambarkaya, Akveren ile Yörükköyleri arasında Kepez denilen Kayalara oyulmuş Horozini kaya mezarlarına saymak mümkündür. Bunların hepsininde Paflagonyalılar tarafından yapıldığı tahmin edilmektedir.

Bunlardan başka buralarda kayalara oyulmuş kabartmalara da rastlanmaktadır. Bu kabartmalar daha ziyade kaba insan, boğa, kartal hörgüçlü öküz ve kanatlı arslan şeklindedir.

Bu devreye ait insan heykeli ve kabartmalar yok denecek kadar azdır.

ROMA ve BİZANS Devri eserleri:

Bu devrede daha ziyade Tümüls'lere raslanır. Bunların en önemlileri Safranbolu kasabasının civarında olup Konarı köyünde Koca tepe (Bu tümülüs kazılmıştır.) Merkez Gümüş mahallesinin doğusunda Büyük göz, Karabük yolu üzerinde Bostanbükü'ne bakan Küçük göz tepe, Karabük'e yakın ağsu, Yukarı çiftlik köyünde Ketten, Moğöl köyünde özenler tümülüs yama tepeleri, Değirmencik köyünde Demirciler adı verilen Tümülüs mezarları mevcut olup bunların hepsi kazılmıştır. Bu tümülüslerin Miladın II. yüzyılından sonra yapıldıkları sanılmaktadır. Bu devrede hıristiyanların etkisi altında kalınarak yaptıkları sanılmaktadır. Kilise ve

Tarihsel eserlerin daha ziyade Osmanlılar devrinde yapılmış olanlarına işaret etmek yerinde olur. Bunları dört grup halinde topluyabiliriz.

- 1 - Camiler
- 2 - Türbeler
- 3- Çeşmeler ve köprüler
- 4 - Dergahlar

I- C A M İ L E R :

Safranbolu ilçesinde yüze yakın cami ve mescit vardır. Bunların en eskisi Candaroğulları devrinde yapılmış olan Gazi Süleyman paşa camiidir. Bu cami Cami i kebir mahallesinde Moloz taştan harçlı olarak yapılmıştır. Bu kilise iken Süleyman paşa tarafından camiye çevrilmiştir olduğu rivayet olunmaktadır. Ne zaman yapıldığı hakkında kesin bir tarihi yoktur. Yanında birde medrese vardır.

OSMAN OĞULLARI Devrine ait camiler:

Köprülü Mehmet paşa cami, İzzet Mehmet paşa cami, Dağdelen, Kazdağlı, Hidayetullah, Lütfiye, mescit (Hamidiye) Taşminare daha bir çok cami ve mescit vardır.

KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA CAMİ : Bu cami Köprülü Mehmet paşa tarafından hicri 1072 tarihinde yapılmıştır. Rivayete göre: Köprülü Mehmet paşa bin ara buraya nefyedilmiş bilahare affedilerek sadrazam olunca evvelce namaz kıldığı Hızır baba dergahındaki bu yere bir cami yaptırmıştır.

İZZET MEHMET PAŞA CAMİ: Bu caminin hitabesine göre III Selim sadrazamlarından İzzet Mehmet paşa tarafından 1796 tarihinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Mihrabı üzerine III Selim'in tuğrası vardır. Minaresi kalem gibi zarif olup, mimari değeri vardır.

DAĞDELEN CAMİİ : Kasabanın Akçasu mahallesindedir. Mehmet efendi namında bir hayır sever tarafından yapılmıştır. Üzerindeki hitabeye göre 1767 de inşa edilmiştir.

KAZDAĞLI CAMİİ: Bu cami Köprülü caminin hemen üzerindedir. Üç kemer ve üç gubbelidir. 1779 yılında yapıldığı biliniyorsa da kimin tarafından yaptırıldığı belli değildir.

HİDAYETULLAH CAMİİ: 1873 tarihinde onarılmış (Hacı Süleyman) Hidayetullah tarafından ne zaman yaptırıldığı belli değildir.

LÜTFİYE CAMİİ: Akçasu mahallesindedir. 1878 de Muhlis beyzade hacı Hüseyin Hüsnü yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Mescit (HAMİDİYE) : Camii mescit mahallasindedir. Kapısındaki hitabeden anlaşıldığına göre 1888 de yapılmıştır.

Taş Minare Camii : Kasabanın hacı Halil mahallesindedir. Minaresi Selçuk mimarisi yapılmıştır. Kasabada ilk taştan yapılmış minare olmalığı bilindi bilinen taş minare olarak anılmaktadır.

T Ü R B E L E R

En önemli türbeleri Hıdırlık, Hasanpaşa, Hacı Emin efendi, Şeh Mustafa Ali ve Hasan baba türbeleridir.

Hıdırlık Türbesi: Şehzade Süleyman paşa Safranboluyu kuşattığı zaman bu setten girmek istemiştir. Bunun kumandasındaki kumandanlarından Hızır bey, hücum sırasında burada yaralanarak ölmüştür. (Miladi 1358) Şehit Hızır bey buraya defnedilmiş ve bilahere aynı yere türbesi yapılmıştır.

Hasan Paşa Türbesi: Safranbolu'nun doğu kenarındadır. Bu türbe üzerindeki hitabeye göre I. Abdulmecit tarafından buraya sürülen ve burada ölen Koca Ragıp paşanın oğlu Hasan paşa yatmaktadır. Sandukası gayet süslü olup görülmeye değer.

Hacı Emin Efendi Türbesi: Mescit caminin bitişiğindeki bu türbe 1866 yılında yapılmıştır. Türbede üç adet sanduka vardır. Bunlardan biri halvet tarikatı şehi Hacı Emin efendi'ye diğeri oğluna üçüncüde tarikat şehlerinden birine aittir. (Halkça kutsal sayılır.)

Şeh Mustafa Türbesi: Araç yolu üzerinde mezarlığa bitişik olan türbedir. 1871 de yapılmıştır. Halveti şehlerinden şeh Mustafaya aittir. Türbede beş sanduka vardır. Ali ve Hasan baba Türbeleri:

Çavuş mahallesinde kemer ağzı sokağındadır. Bu türbede yukarıda isimleri yazılı zatlar yatmaktadır.

Göveren Türbesi : Kasabanın bir mesiresi mahiyetinde olan Kırıklar köyü Göveren mahallesinde bulunan bu türbenin kime ait olduğu ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Kasabalılar ve civar köylüler adadıkları kurbanları burada keserler. Kesilen kurban etlerini pişirmek için gerekli her türlü araçları olan bu türbe havası güzel suyu bol ve ağaçlıklı olduğundan sık sık ziyaret edilir. Bunlardan başka çevrede çeşitli türbeler vardır.

D E R Ğ A H L A R

Safranbolu'da Halveti ve Nakşibendi tarikatları mevcut olduğu bilinmektedir. Bu tarikatlara bağlı olanlar aınlerini Kalealtı, Ali baba Haydar ağa dergahlarında icra ederlerdi.

Kalealtı Dergahı: Eski tekke mahallesindedir. Kitabesine göre 1550 de yapılmıştır.

Haydar ağa Dergahı: Halen İsket paşa adı ile anılan mahallede dere kenarında yeri varsa da D?Ç.Ç. tarafından satın alınıp yıktırılmıştır.

Ali Baba Dergahı: Çavuş mahellesindedir. Ne zaman yapıldığı bilinmiyor.

Ç E Ş M E L E R

Safranbolu dahilinde yüzden fazla çeşme vardır. Ancak bunların bir kısmı zamanla harap olmuş ve son zamanlarda kasabaya şehir suyu getirilmesi dolayısıyla ihmal edilmiştir. Bakımsızlık yüzünden bir çokları akma hale gelmiştir. En önemlilerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

H e r g e l e: Baba Sultan mahallesindedir. 1682 de hacı İbrahim tarafından yaptırılmıştır. (Müslü bey oğlu)

Taşminare: Hacı Halil mahallesindedir. Taş minare camii önündedir. Kitabesine göre 1691 tarihinde Osman ağa tarafından yaptırılmıştır.

H İ d a y e t u l l a h : İzzet Mehmet paşa mahellesindedir. Çeşmenin 1803 te Hidayet zade Mehmet ağa tarafından yapıldığı ve 1890 tarihinde Nazire hanım tarafından tamir ve ihya edildiği kitabesinden öğrenilmektedir.

K ö p r ü l ü : Köprülü camii ile birlikte yapıldığı anlaşılmaktadır. Camii avlusunda olup kesme taştan yapılmıştır. Daha sonra 1715 yılında Ali ağa namında birinin gayreti ile Mehmet ağa adlı bir hayır sever tarafından tamir ettirildiği kitabesinden anlaşılmaktadır. Çeşmenin ilt yapılış tarihi 1661 dir.

H ı z ı r P ı n a r ı : Musalla mahellesinde 1775 de, Paşa pınarı çeşmesi Misak-i Milli mahallesinde Kışla yolunda 1794 de, Hacı Mehmet çeşmesi (Antepzade çeşmesi) 1811 de, Hacı Abdü çavuş çeşmesi 1813 de, Tuzcu pınarı çeşmesi Akça su mahallesinde olup kitabesine göre 1813 de, Emeksiz zade Seyit Mehmet ağa yaptırmıştır.

S a l i h P a ş a Ç e ş m e s i: (Kilci çeşmeside denilir.) Hacı Halil mahellesi Günüş sokağındadır. Kitabesine göre 1817 de Hacı Salih tarafından yaptırılmıştır.

Çatal Pınarı Çeşmesi: Musalla mahallesindedir. Kitabeye göre çeşme 18 de yapıldığı fakat kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir.

Kışla yanı, Köprü başı, Alabekir, Çuhadar, Fatma hanım, Hacı Kamil, Sadullah, Karakullukçu, Cılbır pınarı, Kadı efendi, Ekmekçi Numan, Sert katip, Şükrü efendi, Kayıkçı çeşmeleri gibi daha pek çok çeşmeler vardır.

H A M A M L A R

Başlıcaları: Eski hamam, yeni hamam (Cinci hamamı), Dere hamamıdır.

Eski Hamam: Candaroğullarından Süleyman paşa tarafından yaptırılmış olduğu sanılmaktadır. Bu hamamın Süleyman paşa camii ile birlikte yapıldığı rivayet edilmektedir. Hamam çift taraflı olarak yapılmıştır. Erkeklerin ve kadınların soyunma kısımları ahşaptır. Hejvetlerin üzerleri kubbelidir. Yeraltı durumundadır. Külhanı yer seviyesinin altındadır. Halen faal durumdadır. Yapılış tarihi kat'i olarak bilinmemektedir. Kalealtı semtindedir.

Yeni Hamam: Sultan İbrahim'in meşhur cinci hocası Hüseyin efendi tarafından Mimar Kasım'a yaptırılan bu hamam tamamen kârgir olarak yapılmıştır. Üzeri de kitabesi bulunmakla beraber 1604 tarihinde inşa edildiği anlaşılmaktadır. Çinde sekiz halvet, iki göbek taşı ve sedirleri, halvet ve sedirler'e bağlı kurnaları vardır. Kubbesi yüksek ve insanı sıkınlıyacak kadar güzel ve tertiplidir.

Bunlardan başka Gümüş mahallesinde bir hamam daha olup son yıllarda temiz su sağlanarak tamir görmüş ve faaliyete geçirilmiştir.

Tabakhane civarında ve Misaki Milli (Kıranköy) mahallesinde de birer hamam varsada bu gün harap olmuş durumdadır.

H A N L A R I

Safranbolu'da tarihsel değeri olan iki han vardır. Bunlardan biri cinci hoca tarafından yaptırılan Cinci hanı, diğeride Hidayet zade tarafından yaptırıldığı rivayet olunan Tuzcu hanıdır.

Cinci Hanı: Çarşı içerisindedir. Duvarları moloz taşından yapılmıştır. Büyük bir kemer kapısı vardır. Kapıdan girilince üzeri açık, ortasında bir şadırvanı bulunan 4 köşe bir meydanı vardır. İki kat üzerine inşa edilmiştir. I.katta 26, II. katta 37 oda varken daha sonra odaların odaların sayısı ahşap ve kargir olarak 300 e çıkarılmıştır.

Bu han meşhur cinci hoca tarafından yaptırılmıştır. Aynı hocanın Kale altında birde sarayı vardır. O da kendisi tarafından yaptırılmıştır.

Mehmet Behçet tarafından yazılan Kastamonu âsarı kadimesi adlı eserin 96. sayfasında işaret edildiğine göre han, bilahere Cinci hocanın annesi Hamide hatun tarafından vakfedilmiştir. (Rivayete göre) buraya gelen seyyar tüccarların bir ikametgahı halinde iken kasabada sık sık vukua gelen yangınlar yüzünden yerli halk tarafından (eminlik) olarak kullanılmaya başlanmıştır.

İklimi:

İklim: İlimandır.Yazlar sıcak,kışlar kaza merkezinde ılımanca köylerinde biraz sertçe geçer.Kasaba çukurda üç dere kavşağında kurulduğu için şiddetli rüzgarlardan masundur.

En çok batı Karayel rüzgarları yağmur getirir. Gündönümlerinde hava tezahürleri bellidir.Mutlaka fırtına ve şimşekler yağışlar olur.Seller akar.Böyle zamanlarda ağaçsız olan yerlerdeki topraklar sürüklenir aşınma çok olur.

Yılın en sıcak ayı Ağustos en soğuk ayı da şubattır. 1960 da metre kareye 468 Dm³ yağmur düşmüştür.Ortağama yağış miktarı yıl da 250-450 arasındadır.1961 yılının altı aylık ısı miktarını bildirir kayıtlar ortalaması şöyledir.En sıcak + 25 en soğuk - 6.8 derece.

SAFRANBOLU'nun TARİHSEL DURUMU

İçinde Safranbolu'nun da bulunduğu aşağıda sınırları belirtilen tarihsel kaynaklarda (Paplagonie) Paflagonya adı verilmektedir.

Doğusunda Kızılırmak,batısında Filyos çayı,Kuzeyinde Karadeniz,güneyinde Eldem ve Aydos dağları ile çevrilidir. Bu sınırlar içinde Karadenize dökülen Gökırmak,Soğanlı,Filyos ve Devrekani çayları arasında geniş,tarihleşme sahaları bulunmaktadır.

Paplagonya adının menşei ve ahali:

Milattan evvel 7.yüzyılda eski çağlarda yaşadığı kabul edilen Homer tarafından ilk defa kullanılan ve ona göre P A P L A G O N E S adlı bir kavim yukarıda belirtilen sınırlar içerisinde yerleşmiş buldukları ve bu isme izafeden de bu alana (P A P L A G O N İ E) paflogonya adı verildiği tarihten itibaren kayıtlıdır.

Bazı yazarların belirttiklerine göre bu kavmin ilk iskan yerlerinin Mekodonya'da (Palagonya) adı verilen sahada yaşadıkları ve (İllyrya) denilen halkın bir kısmının göç etmek suretiyle gelip buralara yerleştiklerini zamanla palagonya adını değiştirerek Paflogonyalılar adı ile anıldıkları san ve tahmin edilmektedir.

Paflagonya tabirinin Yunanca (Kaynamak,coşmak,cesur olmak) anlamına gelen (Paflozo) kelimesinden çıkmış olması kuvvetle tahmin edilir.

Milattan önce 6. yüzyılda yaşamış olan (Hekataios)a göre Paflagonyalılar bu bölgeye Miladın 6 yüz yılından daha önce gelmişlerdir.Heradot ve Miladın 11. yüzyılda yaşamış yazar (Skymonos) da aynı fikirdedir.Ancak bu kavmin doğuda ve bilhassa Mısır'dan geldiğini söyleyen tarihçiler de vardır.Buduruma göre Paflagonya ahalisinin nereden geldiğini ve bu çevreye ne zaman yerleştiklerini kesin olarak bilinmemektedir.Gerçek odur.....bazı kaynaklara göre bunların (Aryen) yani Hide,bazı kaynaklara göre de Turan ırka mensup oldukları anlaşılamamaktadır.

B) Hayvancılık :

Arazinin dar olması hasebı ile hayvancılık Safranbolu'da mahdut miktarda yapılmaktadır. En ziyade küçük baş hayvanlar beslenir. Kümes hayvanları ve bunlardan edilen istifade hatırı sayılır derecededir.

At	1350	Adet	Koyun	9970	Adet	Ündi	2300	Adt
Katır	590	"	Kılkeçi	3140	"	Kaz	700	"
Merkep	1900	"	Tif.keçi	23 000	"	Urdek	150	"
Sığır	19200	"	Merinos	6	"	Tavuk	30500	"
Manda	1058	"						

Yıllık yumurta miktarı 1 500 000 dir. Bazı yerlerde mahdut miktarda arıcılık yapılmakta olup 2300 adet yerli 830 adette fenni kovandan yılda 2000 kilogram bal elde ~~ix~~ edilmektedir.

C) Ormancılık :

Safranbolu orman bakımından hayli zengindir. Bu gün tarla olarak faydalanılmakta bulunan yerlerin de eski çağlarda ormanlarla kaplı olduğu kuvvetle muhtemeldir. Bilhassa son yıllarda ölçsüz orman tahribatı sebebiyle ormanlar daha içernelere doğru çekilmektedir. Şimdilik ekilebilen yerler kadar orman olup miktarı 15000 hektar kadardır.

Safranbolu ormanlarında başlıca ağaçlar: Çam, köknar, meşe, kavak, gürgen, ardıç, ihlamur, dişbudak.

Yıllık kereste istihsali ortalama olarak 15000 M3 civarındadır. Sık ve yemyeşil toplulukları bol suyu ve temiz havası ile pazar günleri Karabük D.Ç.mensuplarının bir mesire yeri haline gelmektedir. Bilhassa güzel soğuk ve bol sulu yaylalarından Sarı Çiçek, Taşcioluk, sırayıl, öprücek vegöl yaylaları çevrenin otlak merasını teşkil ederler. Buraları avcılarının eksik olmadığı yerlerdir.

D) San'atlar :

Safranbolu'da her türlü san'at erbabına raslanır. Duvarcı marangoz, dülgör gibi yalnız kasabada değil bilhassa ve en çok köylerde bulunmaktadırlar. Köyler bilhassa çiftçilikle uğraşırlar.

Kasabada 450 tane dükkan vardır. Bunların yalnız 120 tanesi ayakkabıcılıkla iştiğal etmektedirler. Diğerlerinin dökümü şöyledir.

Semerci	15	Manifaturacı	40	Halbant	8	Kuyumcu	3
Demirci	25	Kasap	13	Otel	5	Berber	17
Saraç	12	Aşçı	12	Man	4	Sakal-Te.	45
Terzi	35	Tenekeci	2	Hamam	3	Taksi	20
Zahireci	3	Oto tamirci	5	Çekerci	3	Otobüs	30
Kahveci	45	Fırın	10	At araba	10	Amyon	25
Debbag	14	Marangoz Atl.	6	Bakırcı Kalaycı			

Bunlardan başka evlerde kilim dokumacılık, terzilik, Mutaf-lik yorgancılık yapıldığı da görülmektedir.

Tarihi seyir bakımından Safranbolu'nun çevre illerde temayüz ettiği debbaglık (tabaklık) ve ekmekçilik çok meşhurdur. Bilhassa kasaba halkı çok eski tarihlerden beri kazanın geçiminde önemli bir rol oynayan tabaklık ile uğraşırlar.

EKONOMİK YÜNDEN SAFRANBOLU

A) Çiğçilik :

353 Km.2 yüz ölçümündeki Safranbolu'da geniş çapta çiğçilik yapılmazsada bağcılık, sebzeçilik, meyvacılık ve tarla ziraatı gibi çiğçiliğin çeşitli dallarında hayli temayüz ettiği görülmektedir.

15 bin dekar arazi ekilebilir durumdadır. Ekilemeyen arazi miktarı ise 20 300 dekadır.

Asabanın belediye sınırları içindeki büyüklüğü 2500 Hektar olup bunun 798 hektarı ekilmektedir.

Tarla Ürünleri ve Yıllık İstihsal Miktarları:

<u>Cinsi</u>	<u>Hektar</u>	<u>Ürün (Ton)</u>
Buğday	5800	5800
Arpa	2650	3380
Çavdar	5	4
Yulaf	5	24
Kaplıca	180	476
Mahlut	690	621
Bakla	3	3
Fig	265	265
Purçak	195	195
Keten	13	5
Mısır	175	175
Fasulye	50	50
Nohut	20	30
Mercimek	10	10
Kendir	2	1
Patates	100	50

Meyva Ağacı Sayısı ve Bunlardan Elde Edilen Yıllık Ürün :

Armut	5200	Adet	104	Ton
Ayva	18000	"	180	"
Badem	6300	"	50	"
Ceviz	14800	"	350	"
Dut	15600	"	300	"
Elma	7500	"	385	"
Erik	30000	"	150	"
Kiraz	4500	"	45	"
Kızılcık	10000	"	20	"
Şeftali	6000	"	30	"
Yaş Üzüm	15000	Hektar	500	"
Vişne	600	Adet	30	"

Meyva bahçelerinin kapladığı yer 2100 Hektardır. Sebze bahçeleri 2000. hektardır.